

QPR tiedonhallintamallin kuvaukset

Periaatteet ja kuvauskäytännöt

2.8.2022

- Tiedonhallintamallin (THM) kuvaukset tukevat tiedonhallintalain toimeenpanoa.
- Tarvittavat kuvaukset perustuvat tiedonhallintalautakunnan [suositukseen 2020:29 tiedonhallintamallista](#).
- Käytännössä kuvaukset ovat suppea osajoukko JHS179 suosituksen määrittämistä arkkitehtuurikuvauksista.
- Tässä ohjeessa kerrotaan miten tiedonhallintamallin kuvaukset voidaan tuottaa QPR Arkkitehtuuripankki.fi mallinnuspalvelussa.

Lähtökohdat ja tavoitteet

- QPR THM mallipohja on täysin yhteensopiva JHA179 2.0 ja Lean KA mallipohjien kanssa (sama metamalli). Näin ollen THM kuvauksissa voidaan helposti hyödyntää aiemmin tehtyjä arkkitehtuurikuvauksia.
- THM kuvaukset voidaan
 - Integroida organisaation KA nykytilan malliin tai
 - Laatia omana mallinaan
- Tavoitteena on tuottaa havainnolliset visuaaliset kaaviokuvaukset keskeisistä THM näkökulmista sekä taulukkomuotoiset näkymät elementeistä attribuutteineen
 - Ylläpidetään jatkuvasti toiminnan muuttuessa
 - Hyödynnetään muutosten suunnittelussa ja arvioinnissa
 - Hyödynnetään asiakirjajulkisuuskuvauksen laadinnassa ja ylläpidossa

THM kaavionäkymät

- QPR THM mallipohja tarjoaa kuvauskehikon, jonka kautta eri tyyppiset kaaviot löytyvät helposti.
- Kaaviot sekä ylläpidetään että julkaistaan saman kehikon avulla.

THM taulukkonäkymät

Navigation view showing a tree structure of components and services. The selected item is "Tehtävät ja palvelut".

Nimi	Tyyppi	Kuvaus	Vastuuviranomainen	Tuotantotapa
Tehtävät ja palvelut				
Org X Palvelualue/tehtävä	Palvelualue			
Palvelu 1	Liiketoimintapalvelu		Tiedonhallintayksikkö	Tiedonhallintayksikkö
Palvelu 2	Liiketoimintapalvelu		Tiedonhallintayksikkö	Yhteistyörakenne

- Kaavionäkymien lisäksi on tarjolla taulukkomuotoiset näkymät, jotka koostavat saman tyyppiset elementit kaikilta kaavioilta luetteloiksi (navigaattorinäkymät).
- Taulukkonäkymissä on helppoa ylläpitää elementtien metatietoja (saraketiedot).

Kuvausten sisältö

- Tehtävät ja palvelut
 - Palvelukartta ja palveluluettelo
- Toimijat
 - Toimijat ja sidosryhmät
 - Toimijoiden välinen vuorovaikutus
- Toimintaprosessit*
 - Prosessikartta ja prosessiluettelo
 - Prosessien keskinäiset sidokset
- Tietojärjestelmät*
 - Tietojärjestelmäkartta ja tietojärjestelmäluettelo
 - Tietojärjestelmien tiedot ja tiedonsiirrot (sisäiset/ulkoiset)
- Tietovarannot ja tietoaineistot*
 - Tietovarannot (rekisterien linkitys selosteisiin käsittelytoimista)
 - Tietovarantojen tietoaineistot (tietoryhmät, arkistonmuodostussuunnitelma)
 - Tietovarantojen sidokset prosesseihin ja tietojärjestelmiin
 - Tietovirrat
- Tietoturvallisuustoimenpiteet*
 - Tietoturvaperiaatteet
 - Tietoturvakäytännöt (linkitys tietoturvaohjeistuksiin ja muihin dokumentteihin)

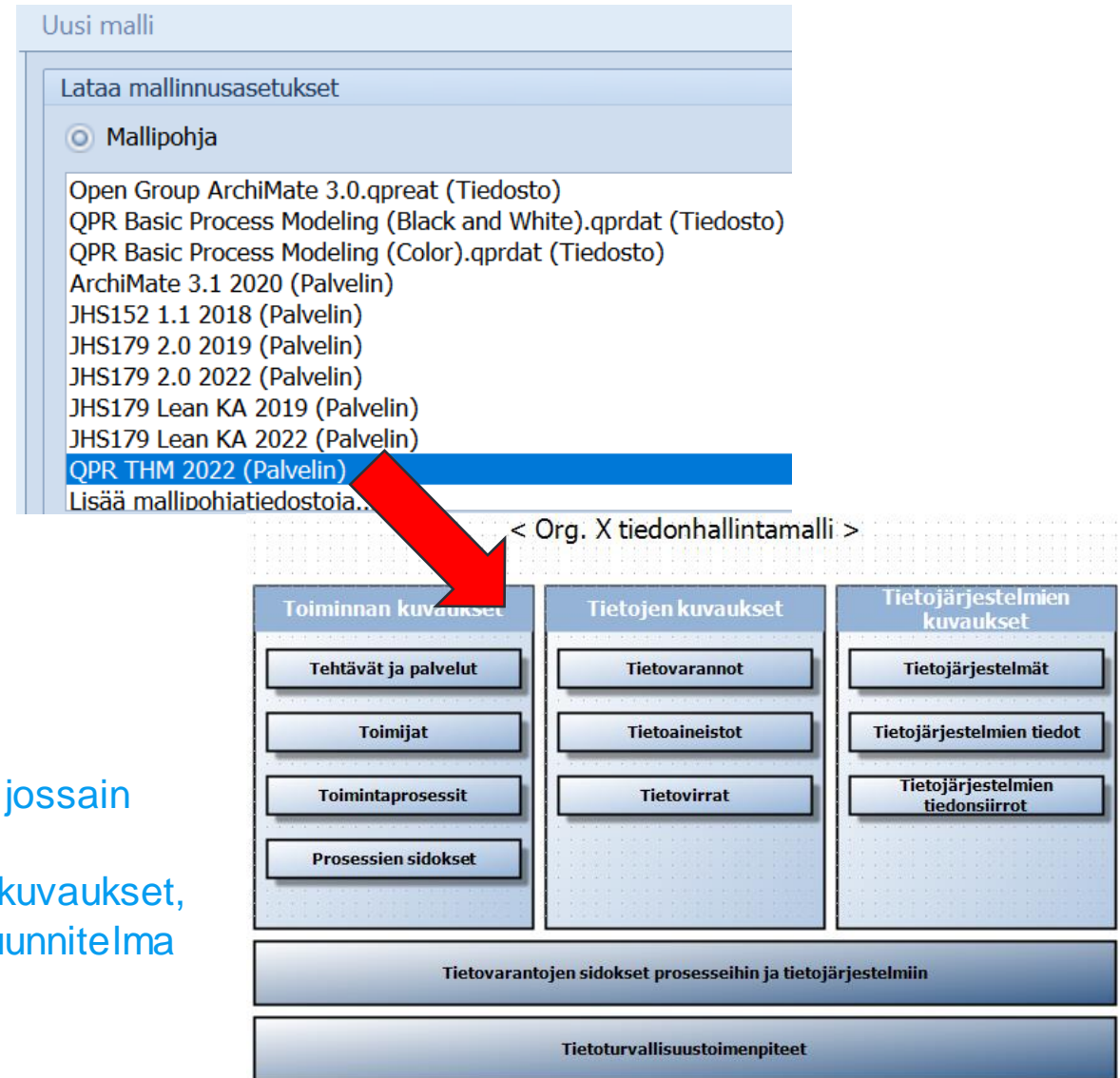
*) Tiedonhallintalain 5 §:n 2 momentin mukaan sisällettävä vähintään (pakolliset kuvaukset).

Kuvaamisen aloittaminen ja eteneminen (1)

KA nykytilan mallia ei ole olemassa

- Luo uusi malli käyttäen THM mallipohjaa
- Kuva uuteen malliin tarvittavat THM kaaviot tämän ohjeen mukaisesti
- Tarkista taulukkonäkymien (navigaattorinäkymät) muodostuminen ja määritä elementtien metatiedot
- Optio: Lataa THM Excelistä tietoja malliin (EADIT Excel Import Toolin avulla) ja käytä syntyviä elementtejä (esim. tietojärjestelmät) kaavoilla.

Huom! Usein THM-kuvaus ja asiakirjajulkisuuskuvaus löytyvät jo jossain muodossa (Excel, PDF). Muita oleellisia lähtötietoja ovat henkilötietovarantojen selosteet käsittelytoimista, tietojärjestelmäkuvaukset, tietoaineistojen arkistonmuodostussuunnitelma (AMS), valmiussuunnitelma ja tiedonohjaussuunnitelma (TOS).

Uusi malli

Lataa mallinnusasetukset

Mallipohja

Open Group ArchiMate 3.0.qpreat (Tiedosto)
QPR Basic Process Modeling (Black and White).qprdat (Tiedosto)
QPR Basic Process Modeling (Color).qprdat (Tiedosto)
ArchiMate 3.1 2020 (Palvelin)
JHS152 1.1 2018 (Palvelin)
JHS179 2.0 2019 (Palvelin)
JHS179 2.0 2022 (Palvelin)
JHS179 Lean KA 2019 (Palvelin)
JHS179 Lean KA 2022 (Palvelin)
QPR THM 2022 (Palvelin)
Lisää mallipohjatiedostoja...

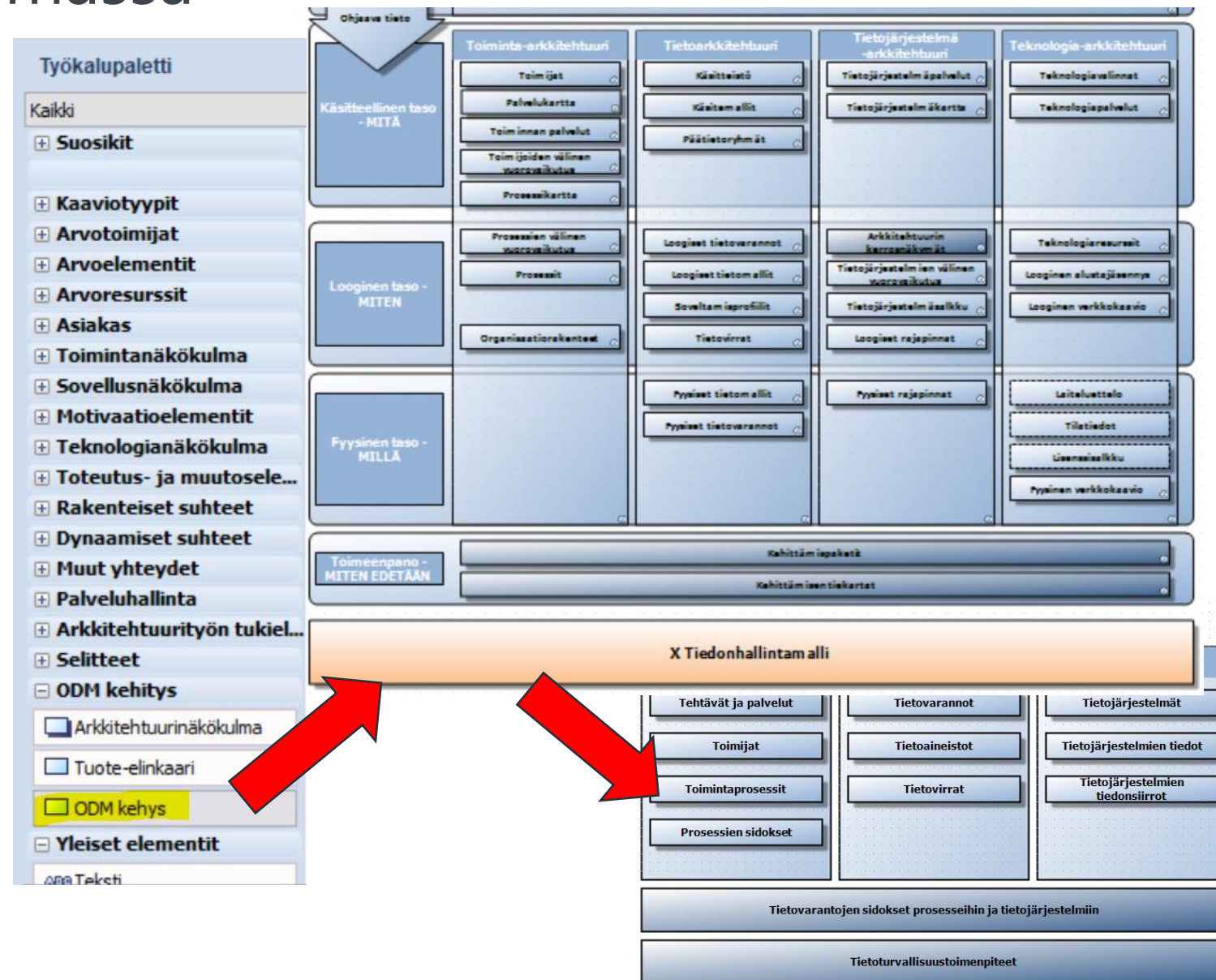
< Org. X tiedonhallintamalli >

Toiminnan kuvaukset	Tietojen kuvaukset	Tietojärjestelmien kuvaukset
Tehtävät ja palvelut	Tietovarannot	Tietojärjestelmät
Toimijat	Tietoaineistot	Tietojärjestelmien tiedot
Toimintaprosessit	Tietovirrat	Tietojärjestelmien tiedonsiirrot
Prosessien sidokset		
Tietovarantojen sidokset prosesseihin ja tietojärjestelmiin		
Tietoturvallisuustoimenpiteet		

Kuvaamisen aloittaminen ja eteneminen (2)

KA nykytilan malli on olemassa

- Luo KA malliin ensin tyhjä osio 'Tiedonhallintamalli' käyttäen työkalua 'ODM Kehys'
- Käynnistä toinen QPR EA instanssi ja avaa THM mallipohja kuten tapauksessa (1).
- Kopioi koko THM-kehikko edellä luotuun tyhjään osioon (kopio-liitä QPR EA instanssista toiseen)
- Tämän jälkeen tunnista KA-mallista olemassa olevat THM:ssa tarvittavat kuvaukset ja instantioi kaaviot THM-kehikkoon (kopio-liitä instanssina)
- Tarkista kaavioilla THM:n yhdistimet ja luo tarvittavat uudet kaaviot tämän ohjeen mukaisesti
- Tarkista taulukkonäkymien muodostuminen ja määritä elementtien metatiedot

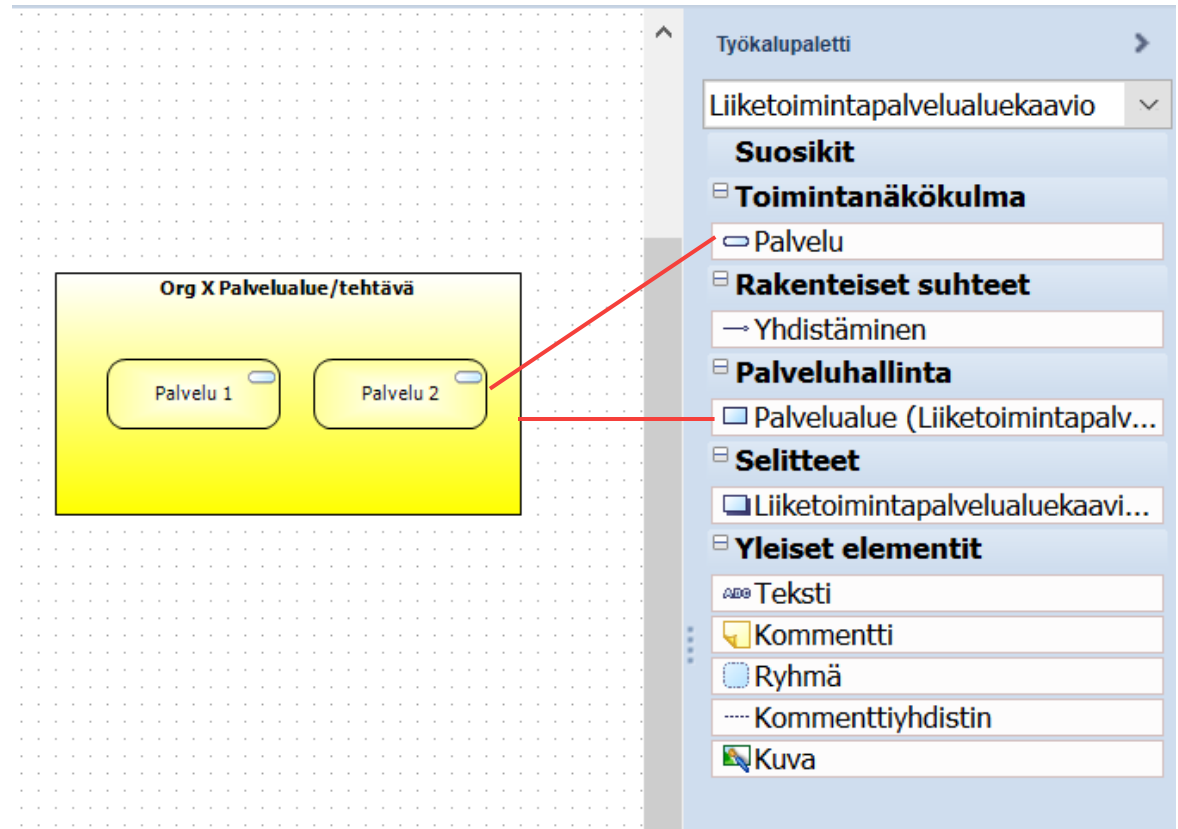
Tehtävät ja palvelut

■ Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat organisaation tehtäviä/palvelualueita ja niiden palveluita
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita, yleensä palvelukarttoja (kopioi – liitä instanssina)

■ Navigaattorinäkymä

- Listaa kaikki tehtävät ja palvelut
- Ylläpidä metatietoja kuvaus (teksti), vastuuviranomainen (tiedonhallintayksikkö/muu) ja vastuorganisaatio (relaatio toimijaan)

Tehtävät ja palvelut		Näkymän suodatin: Ei mitään		
Nimi	Tyyppi	Kuvaus	Vastuuviranomainen	Vastuuorganisaatio
Tehtävät ja palvelut				
Org X Palvelualue/tehtävä	Palvelualue			
Palvelu 1	Liiketoimintapalvelu			
Palvelu 2	Liiketoimintapalvelu			

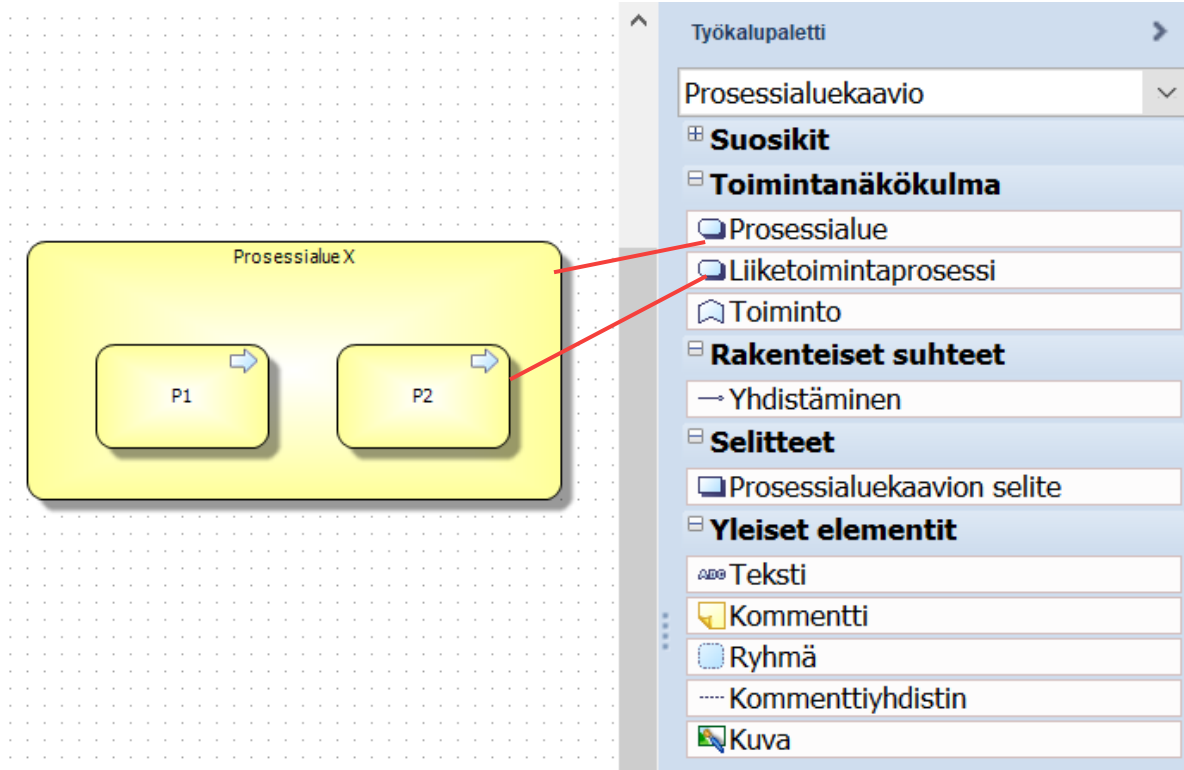
Toimintaprosessit

■ Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat organisaation prosessialueita ja prosesseja.
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita, yleensä prosessikarttoja (kopioi – liitä instanssina).

■ Navigaattorinäkymä

- Listaa kaikki prosessit
- Ylläpidä metatietoja prosessin tarkoitus (teksti), vastuuviranomainen (tiedonhallintayksikkö/muu) ja vastaava viranomainen (relaatio toimijaan).
- Tietojärjestelmien ja palveluiden sidokset tulevat muilta kaavioilta.

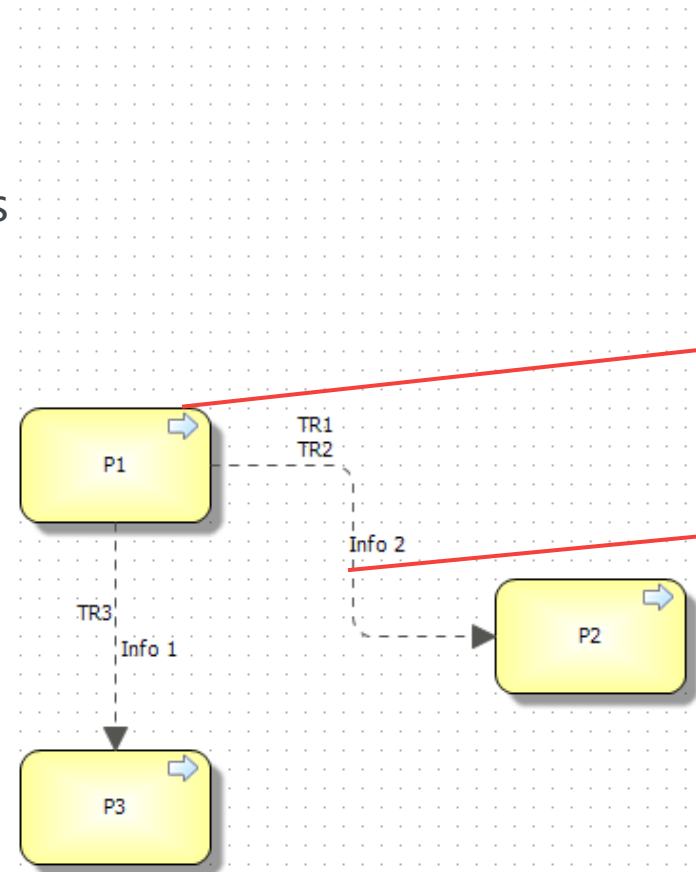

Toimintaprosessit							Näytin suodatin: Ei mitään	
Prosessialue	Toimintaprosessi	Prosessin tarkoitus	Tietojärjestelmät	Vastuuviranomainen	Vastaava viranomainen	Palvelu		
▼	Prosessit							
Prosessialue X	P1		Avain (Valtori) Järjestelmä ABC Tietovaranto A	▼	Vastuuviranomainen B	...	Palvelu 1	
Prosessialue X	P2			▼		...	Palvelu 1	

Prosessien sidokset

■ Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat prosessien keskinäisiä sidoksia (prosessin tuotos on toisen prosessin syöte = informaatiovirta).
- Kuvaa sanallisesti mitä informaatiota siirtyy informaatiovirrassa.
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina). Näitä kuvataan usein prosessien välinen vuorovaikutus –kaavioilla.

Työkalupaletti

Prosessien vuorovaikutus-kaavio

- ☰ Suosikit
- ☰ Toimintanäkökulma
 - Aloitustapahtuma
 - Päättötapahtuma
 - ☐ Liiketoimintaprosessi
 - ☞ Tapahtuma
- ☰ Dynaamiset suhteet
 - Laukaisu
 - Informaatiovirta
- ☰ Selitteet
 - ☐ Prosessien vuorovaikutus-kaa...
- ☰ Yleiset elementit
 - 📄 Teksti
 - 🗨️ Kommentti
 - 🗂️ Ryhmä
 - ⋯ Kommenttiyhdistin

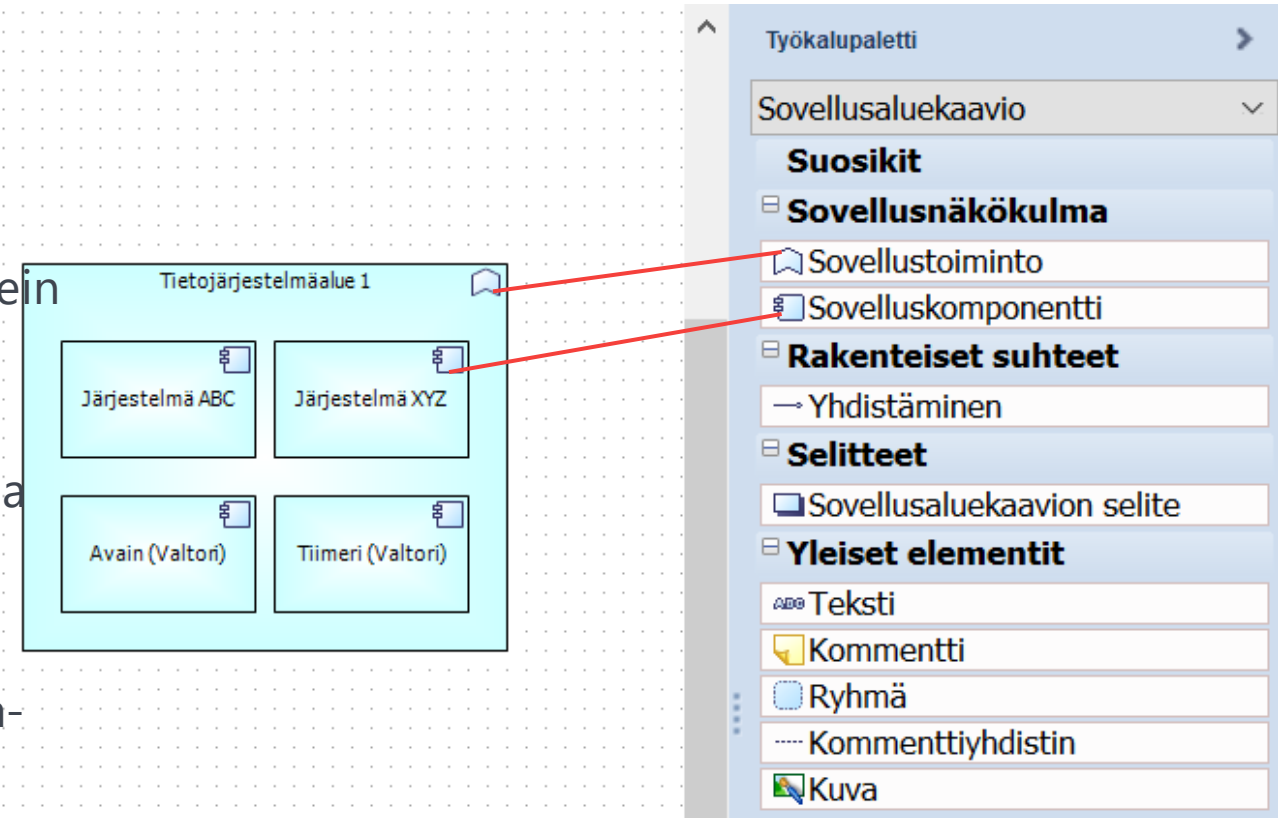
■ Navigaattorinäkymä

- Listaa kaikki sidokset
- Voit linkittää informaatiovirtoihin tietoryhmiä, jotka kuvaavat siirtyvää informaatiota.

Prosessien sidokset				Näkymän suodatin: Ei mitään
Toimintaprosessi	Kohdeprosessi	Lähtöprosessi	Tietoryhmä(t)	
Prosessien sidokset				
Info 1	P3 (Org X prosessien sidokset)	P1 (Org X prosessien sidokset)	TR3	
Info 2	P2 (Org X prosessien sidokset)	P1 (Org X prosessien sidokset)	TR1 TR2	

Tietojärjestelmät

- Kaavionäkymä
 - Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat organisaation tietojärjestelmäalueita ja tietojärjestelmiä.
 - Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita, usein tietojärjestelmäkartat (kopioi – liitä instanssina).
- Navigaattorinäkymä
 - Listaa kaikki tietojärjestelmät. Ylläpidä metatietoja kuvaus, käyttötarkoitus, merkitys*, ulkoinen järjestelmä, vastuuviranomainen, vastaava viranomainen ja tuotantotapa.
 - HUOM! Vastaava viranomainen relaatiolla toimija-elementtiin, joka kuvaa vastaavaa organisaatioyksikköä.

Tietojärjestelmät		Näkymän suodatin: Ei mitään						
Tietojärjestelmäalue	Tietojärjestelmän nimi	Kuvaus	Käyttötarkoitus	Merkitys	Ulkoinen järjestelmä	Vastuuviranomainen	Vastaava viranom...	Tuotantotapa
▼	Tietojärjestelmät							
▼	Tietojärjestelmä alue 1	Avain (Valtori)		* org. kohtainen luokittelu (optio)				
▼	Tietojärjestelmä alue 1	Järjestelmä ABC					...	
▼	Tietojärjestelmä alue 1	Järjestelmä XYZ			Ei	Tiedonhallintayksikkö	Vastuuviranomainen A	Ostopalvelu

Tietojärjestelmien tiedot

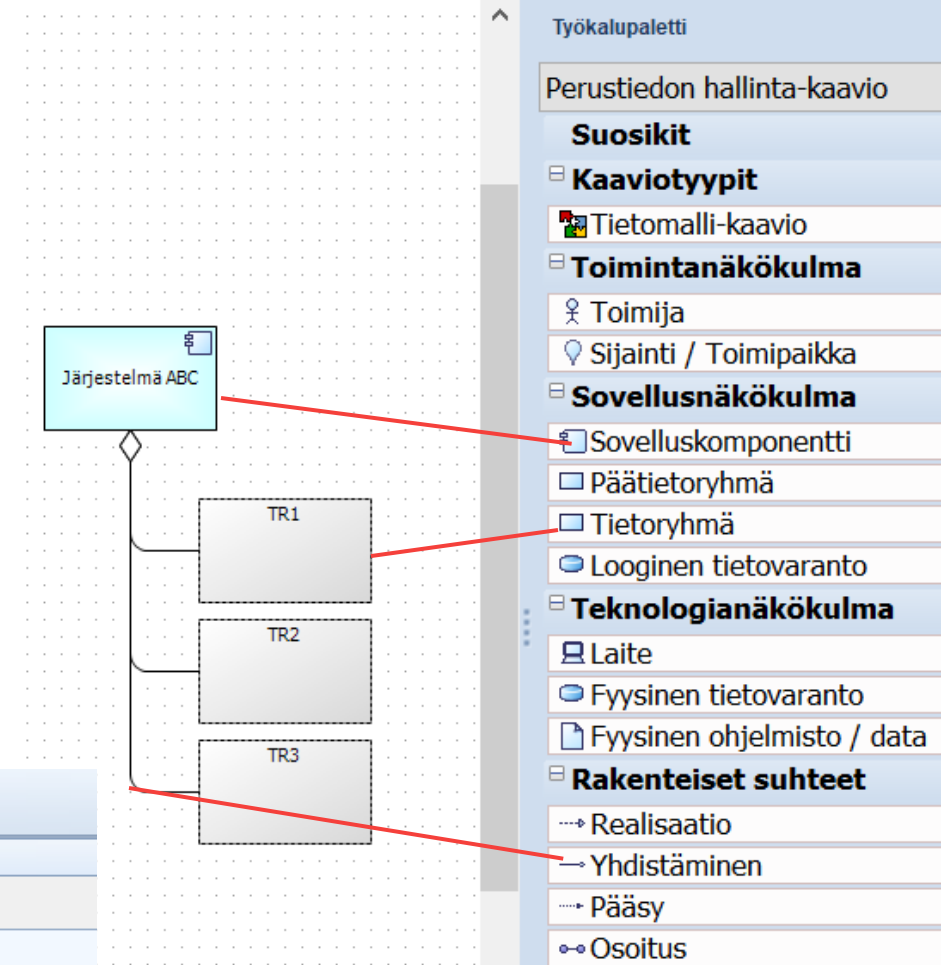
Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat tietojärjestelmät ja niiden tiedot tietoryhminä.
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina). Näitä harvemmin on KA-malleissa.

Navigaattorinäkymä

- Listaa kaikki tietojärjestelmät tietoryhmineen.
- Voit ylläpitää tietojärjestelmien ja tietoryhmien kuvauksia myös tässä näkymässä.

Tietojärjestelmien tiedot				
Nimi	Tyyppi	Tietoryhmän tyyppi	Kuvaus	
▼ Tietojärjestelmien tiedot				
Avain (Valtori)	Sovelluskomponentti			
▼ Järjestelmä ABC	Sovelluskomponentti			
TR1	Tietoryhmä	Tietoryhmä		▼
TR2	Tietoryhmä	Tietoryhmä		▼
TR3	Tietoryhmä	Tietoryhmä		▼
▼ Järjestelmä XYZ	Sovelluskomponentti			

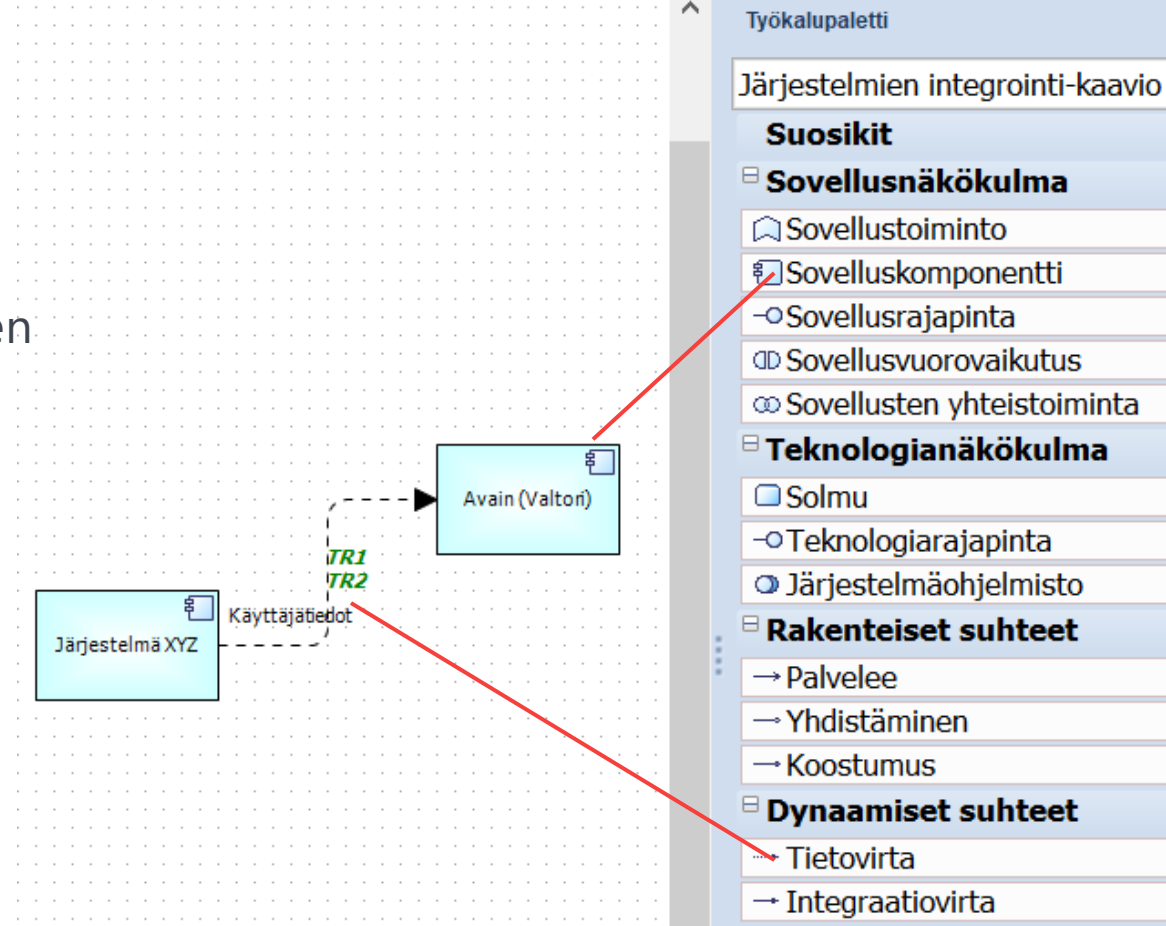
Tietojärjestelmien tiedonsiirrot

Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat tietojärjestelmien tiedonsiirtoja.
- Voit myös instantoida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina). Usein kuvattu tietojärjestelmien välinen vuorovaikutus –kaavioilla.

Navigaattorinäkymä

- Listaa kaikki tiedonsiirrot. Ylläpidä metatietoja tiedonsiirtotapa, tiedonluovutustapa ja tiedonsiirron rajaus.
- Voit linkittää tietovirtoihin tietoryhmiä.

Tietojärjestelmien tiedonsiirrot							Näkymän suodatin: Ei mitään
Tietojärjestelmän nimi	Kohdejärjestelmä	Lähtöjärjestelmä	Tietoryhmä(t)	Tiedonsiirtotapa	Tiedonluovutustapa	Tiedonsiirron rajaus	
▼ Tietojärjestelmien tiedonsiirrot							
↳ Käyttäjätiedot	Avain (Valton) (Tiedonsiirrot)	Järjestelmä XYZ (Tiedonsiirrot)	TR1 TR2	Tekninen rajapinta	Rajapintapalvelu	External	
↳ Data 3	Avain (Valton)	Järjestelmä XYZ					

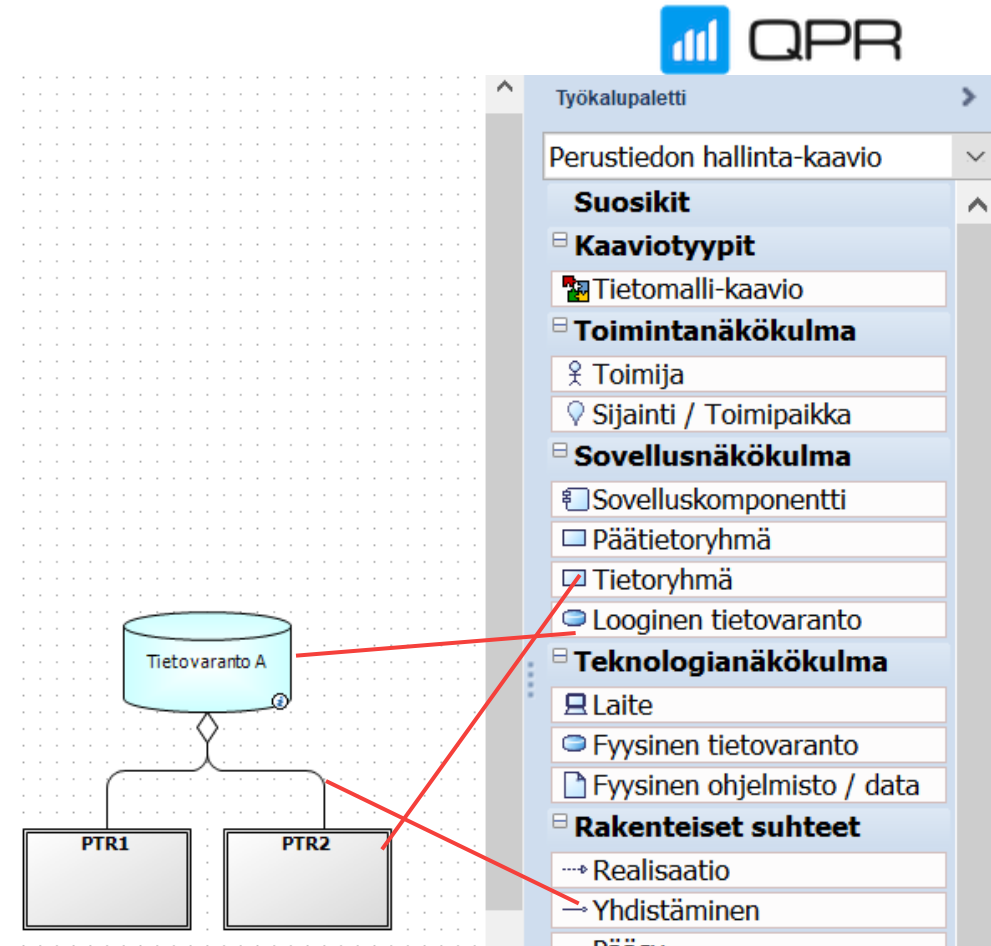
Tietovarannot

Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat organisaation tietovarantoja ja päätietoryhmiä.
- HUOM! Henkilötietorekisterin selosteet käsittelemistä linkitetään dokumenttilinkillä (i).
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina).

Navigaattorinäky

- Listaa kaikki tietovarannot.
- Ylläpidä metatietoja käyttötarkoitus, keskeiset tietoaineistot, luovutuskohteet, vastuuviranomainen, vastaava viranomaisen/rekisterinpitäjä.

Tietovarannot

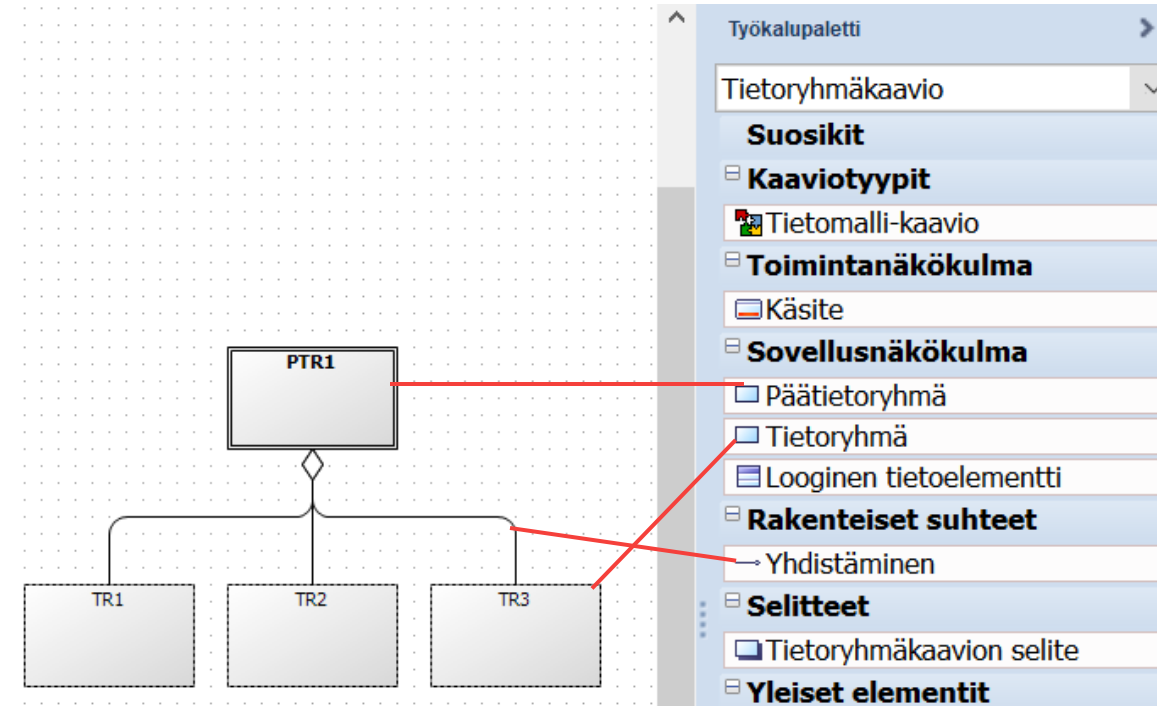
Näkymän suodatin: Ei mitään

Nimi	Käyttötarkoitus	Keskeiset tietoaineistot	Luovutuskohteet	Vastuuviranomainen	Vastaava viranomaisen ...	Rekisterinpitäjä
Loogiset tietovarannot						
Tietovaranto A				Tiedonhallintayksikkö	Vastuuviranomainen A	NN
Seloste käsittelytoimista						
Tietovaranto B						

Tietovarantojen tietoaineistot

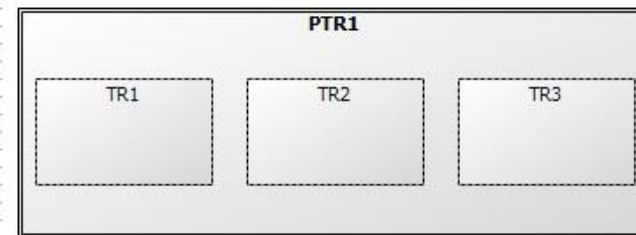
■ Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat tietoaineistojen päätietyryhmiä ja tietoryhmiä.
- Tietoryhmät voi myös sijoittaa päätietyryhmien sisään (yhdistin poistuu näkyvistä mutta säilyy taustalla).
- Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina).

■ Navigaattorinäkymä (kuvat seuraavalla dialla)

- 1: Tietovarantojen tietoaineistojen tietoryhmien kuvaukset
- 2: Arkistonmuodostussuunnitelma (optio)

Tietovarantojen tietoineistojen kuvaukset ja arkistonmuodostussuunnitelma

1: Tietovarantojen tietoineistojen tietoryhmät

Tietovarantojen tietoineistot						Näkymän suodatin: Ei mitään	
Nimi	Tyyppi	Tietoryhmän tyyppi	Kuvaus	Onko rekisteri?	Onko fyysinen?		
▼ Tietovarantojen tietoineistot							
▼ □ Tietovaranto A	Looginen tietovaranto			Kyllä			
▼ □ PTR1	Tietoryhmä	Pää tietoryhmä					
□ TR1	Tietoryhmä	Tietoryhmä	Ylläpidä tekstuaalisia kuvauksia sekä tietoa onko tietovaranto rekisteri ja onko fyysisellä tietovälineellä (oletus sähköinen)				
□ TR2	Tietoryhmä	Tietoryhmä					
□ TR3	Tietoryhmä	Tietoryhmä					
□ PTR2	Tietoryhmä	Pää tietoryhmä					
□ Tietovaranto B	Looginen tietovaranto			Ei			

2: Arkistonmuodostussuunnitelma (jos ei muualla dokumentoitu)

Arkistonmuodostussuunnitelma										Näkymän suodatin: Ei mitään	
Nimi	Tyyppi	Säilytysaika	Säilytysajan pe...	Säilytystapa	Arkistoidaanko?	Arkistointitapa	Hävitystapa	Onko rekisteri?	Onko fyysinen?		
▼ Arkistonmuodostus suunnitelma											
▼ □ Tietovaranto A	Looginen tietovaranto							Kyllä			
▼ □ PTR1	Tietoryhmä										
□ TR1	Tietoryhmä	5v	lakipykälä	Sähköinen	Kyllä	Sähköinen					

Tietovarantojen sidokset prosesseihin ja tietojärjestelmiin

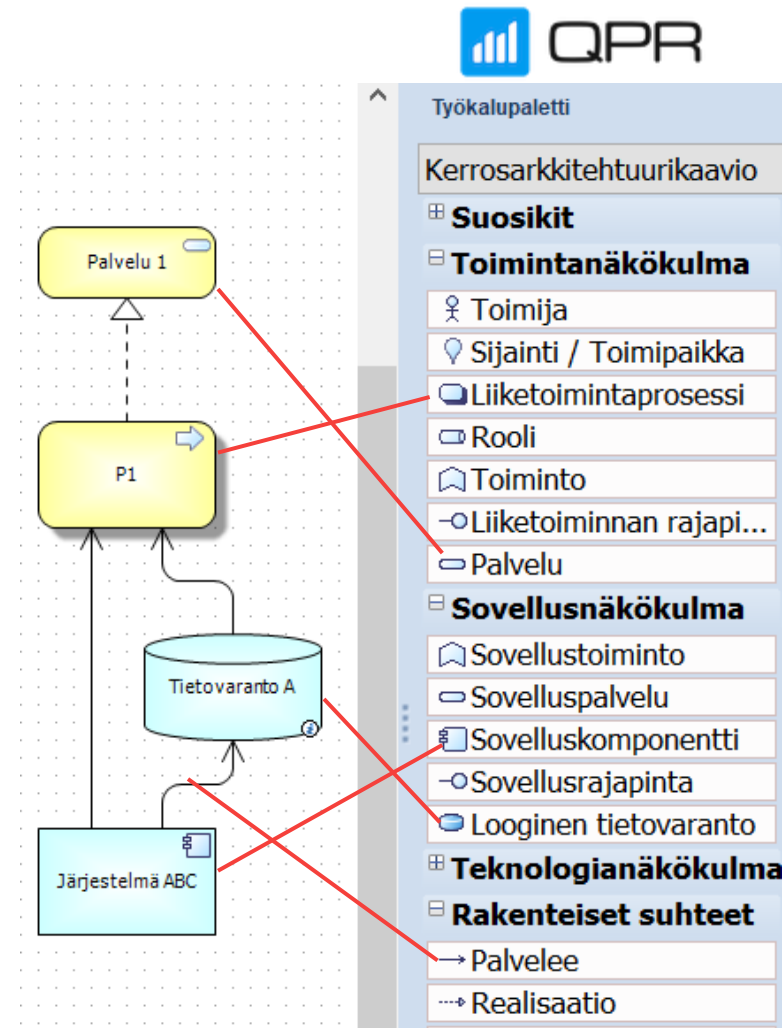
■ Kaavionäkymä

- Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat tietovarantojen sidoksia prosesseihin ja tietojärjestelmiin.
- Voit myös instantioida ja täydentää vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina). Tietovarannon prosessi- ja tietojärjestelmäsidosten ei tarvitse olla samassa kaaviossa vaan tietovarantoja voi sijoittaa soveltuviin kaavioihin.

■ Navigaattorinäköymä

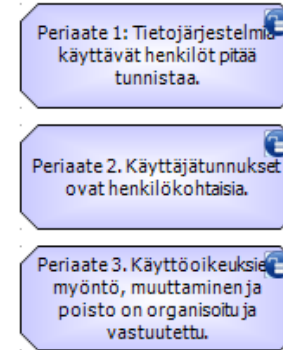
- Yhteenvedo kaikista sidoksista

Tietovarantojen sidokset			
Nimi	Tyyppi	Kuvaus	
▼ Tietovarantojen sidokset			
▼ Tietovaranto A	Looginen tietovaranto		
▼ Järjestelmä ABC	Sovelluskomponentti		
▼ P1	Liiketoimintaprosessi		
▼ Tietovaranto B	Looginen tietovaranto		

Tietoturvallisuustoimenpiteet

- Kaavionäkymä
 - Luo kaaviot
 - 1: Tietoturvaperiaatteet
 - Voit myös instantioida vastaavia KA:n periaatekaavioita)
 - 2: Tietoturvakäytännöt
 - Linkitä dokumentit standardointielementteihin (i)
- Navigaattorinäkymä (kuvat seuraavalla dialla)
 - 1: Tietoturvaperiaatteet
 - 2: Tietoturvakäytännöt

QPR

Työkalupaletti

Periaatekaavio

Suosikit

▫ **Motivaatioelementit**

- Periaatealue
- Periaate
- Yleinen periaate
- Toimintaan vaikuttava periaate
- Tietojärjestelmiin kohdistuva ...
- Tietoon kohdistuva periaate
- Teknologiaan kohdistuva peri...
- Integraatioperiaate
- Tietoturvaperiaate
- Lakikokoelma
- Standardi

▫ Periaatealue

▫ Periaate

▫ Yleinen periaate

▫ Toimintaan vaikuttava periaate

▫ Tietojärjestelmiin kohdistuva ...

▫ Tietoon kohdistuva periaate

▫ Teknologiaan kohdistuva peri...

▫ Integraatioperiaate

▫ Tietoturvaperiaate

▫ Lakikokoelma

▫ Standardi

▫ **Rakenteiset suhteet**

- — Yhteys
- → Vaikutus
- → Yhdistäminen

▫ **Arkkitehtuurityön tukielem...**

- Standardointielementti

Org. X Tietoturvapoliittikka

Org. X Tietoturvakäytännöt

Tietoturvallisuustoimenpiteet

- Navigaattorinäkymät
 - 1: Tietoturvaperiaatteet

Tietoturvaperiaatteet		Näkymän suodatin: Ei mitään			
Nimi	Kuvaus	Tyyppi	Näkökulma	Perustelu	Vaikutukset
▼ Periaatteet					
1 Periaate 1: Tietojärjestelmiä käyttävät henkilöt pitää tunnistaa.	Ylläpidä tietoturvaperiaatteiden metatietoja (kuvaus, tyyppi, näkökulma, perustelu, vaikutukset)	Tietoturvaperiaate	▼ Sovellus	▼	
1 Periaate 2. Käyttäjätunnukset ovat henkilökohtaisia.		Tietoturvaperiaate	▼ Liiketoiminta	▼	
1 Periaate 3. Käyttöoikeuksien myöntö, muuttaminen ja poisto on organisoitu ja vastuutettu.		Tietoturvaperiaate	▼ Liiketoiminta	▼	

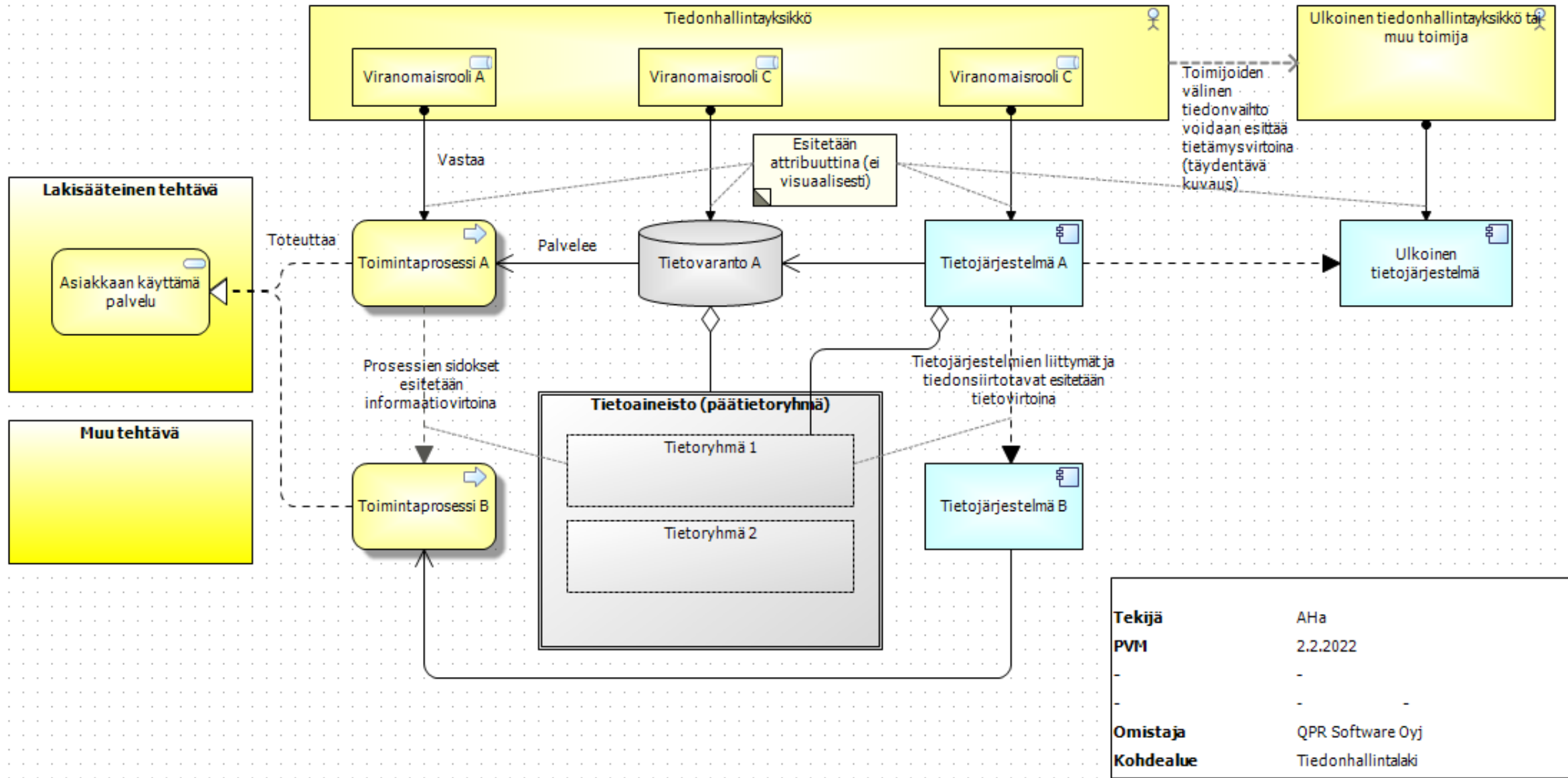
- 2: Tietoturvakäytännöt

Tietoturvakäytännöt		Näkymän suodatin: Ei mitään	
Nimi	Kuvaus	Näkökulma	
▼ Standardointielementit			
Org. X Tietoturvakäytännöt			▼
▼ Org. X Tietoturvapoliittika			▼
1 Tietoturvapoliittika <dok. linkki>			

Ylläpidä tietoturvakäytäntöjen kuvauksia ja näkökulmia

- Täydentäviä kaavioita, joita voi hyödyntää THM suosituksen mukaisten kuvausten lisäksi.
- Toimijat
 - Luo yksi tai useampi kaavio, jotka kuvaavat organisaation sisäisiä tai ulkoisia toimijoita/sidosryhmiä (sidosryhmäkartta, organisaatiokaavio, toimijoiden välinen vuorovaikutus).
 - Toimija-elementtejä voidaan käyttää kuvaamaan palveluiden, prosessien, tietovarantojen ja tietojärjestelmien vastaavia viranomaisia / omistajia sekä ulkoisia toimijoita, joille tietoja luovutetaan.
 - Voit myös instantioida vastaavia KA-kaavioita (kopioi – liitä instanssina)
- Tietovirrat
 - JHS179: "Tietovirtakuvauksen avulla kuvataan sekä sähköisesti että paperilla kulkevat tietovirrat. Kuvaus on liiketoiminnan näkökulmasta laadittu ja ymmärrettävissä oleva kuvaus tietointegraatiosta."
 - Tiedonhallintamallin yhteydessä on hyödyllistä kuvata korkealla tasolla tietovarantojen väliset tietovirrat (sisäiset ja ulkoiset tietovirrat). Prosessien ja tietojärjestelmien väliset tietovirrat käyvät ilmi jo aiemmin esitetyistä kuvauksista.

Metamalli

Founded

1991

Corporate headquarters

Helsinki, Finland

Stock symbol

QPR1V: Nasdaq, Helsinki

Sold licenses

Over 1 million worldwide

Customers

Over 2000

Industry recognitions

Gartner, Ventana Research,
Palladium, Forrester
Research

Products

QPR ProcessAnalyzer
QPR Metrics
QPR ProcessDesigner
QPR EnterpriseArchitect